

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Honora patrem [et] matrem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

me p̄seruationē q̄ nemo debet familiā suā
 denigrare in fama: sicut q̄dam faciunt scā-
 dalisantes familiā suā. ¶ Quarto mō d̄f
 seru⁹ ex morali hūilitate ⁊ bona opatiōe.
 de q̄ Jo. xv. Jam non dicā vos seruos sed
 amicos. Talis est seruū q̄n̄ q̄s deo seruit
 cui seruire regnare est. Jō sancti viri gl̄ia-
 bant se vocari seruos dei. Nam legit in vi-
 ta sc̄ti Greg. pape. ⁊ idē recitat Martinus
 in chronica sua: q̄ p̄m⁹ papa qui se scripsit
 seruū seruoꝝ dei fuit b. Greg. q̄ ex magna
 humilitate vocauit se seruū seruoꝝ dei.
 Et bt̄a virgo vocauit se ancillam d̄ni. vtz.
 Lu. i. Et paulus ap̄tus in ep̄tis suis se ser-
 uū ch̄ri vocauit dicēs. Paulus seruus ch̄ri
 ⁊ c̄. Sic dauid ps̄. cxviii. Seruus tu⁹ sum
 ego. Et alibi. Ego seruus tuus ⁊ fili⁹ ancil-
 le tue. Tales serui sunt om̄es cultui diuino
 mancipati. Sed q̄dam seruiunt peccatis ⁊
 diabolo. De quibus Joan. viii. Qui facit
 pctm̄ seruus est peccati. An̄ Aug. li. iiii. de
 ciui. dei. Bonus iquit si seruit liber est: ma-
 lus aut̄ si regnat seruus est nec vnus hoīs
 sed q̄d̄ grauius est tot d̄noꝝ quot vicioꝝ.
 Alius em̄ libidini: alius auaricie: alius am-
 bitioni. Nec seruitus proch̄dolor est cōmu-
 nissima: q̄ multi reges ⁊ d̄ni qui alijs ho-
 minibus d̄nant tali seruituti subiiciuntur.
 Ideo dixit Diogenes p̄hs alexandro regi
 q̄ ip̄e esset seru⁹ seruoꝝ eius. p̄ eo q̄ pec-
 cata que fuerunt sub Diogene erant domi-
 ni Alexandri. Pro hoc legunt̄ in li. de mo-
 ribus ⁊ vita p̄hoꝝ. Non em̄ illis victis sed
 om̄ipotēti deo seruiēdū est. Qui seruire tu-
 tissimū est. Sed q̄dam seruiūt ei ex timore
 seruili vt sunt illi qui timent penas eterne
 damnatiōis: ⁊ sic bonū faciūt. Et hij licet
 penas damnatoꝝ euadant attamē plenā
 retributiōem non inueniēt. Jō dicit Aug.
 li. ij. cōtra pelagiū. Qui timore pene ⁊ non
 amore iusticie bonum facit adhuc penitus
 a malo nō recessit q̄ illud non facit in cor-
 de q̄d̄ fieri videt̄ in opere. Et hō mallet bo-
 nū nō facere si posset impunitus transire.
 Quot sunt tales q̄ si infernus non esset
 nunq̄ bonū facerent. Recitat. b. Gregori⁹.
 in li. ij. dialo. q̄ erat quidaz monachus no-
 mine sed non re: cui nimirum graue erat si
 q̄s sibi p̄ salute aliqd̄ loqueret̄. Non solum

aut̄ nō bona facere: sed nec poterat audire
 hic cum in extremis esset positus cōuen-
 tūt fr̄es vt egressum illius aie orando pro-
 tegerēt. Tunc repēte cepit eisdē fratribus
 clamare. Recedite recedite. Ecce datus
 sum draconi ad deuorandū qui propter ve-
 strā p̄sentiam me nō pōt deglutire. Caput
 meū iam ore absorbit: date locum ne am-
 plius me cruciet. Tunc fratres dixerunt.
 Signa te signo crucis. R̄dit. Nō possum.
 Tūc fratres p̄strati sup̄ terram cū lachry-
 mis ceperunt p̄ redemptione illius vehe-
 mēter exorare. Et subito cepit magnis vo-
 cibus clamare dicens. Gratias ago deo q̄
 draco vestris oratiōibus expulsus est. Itē
 narrat Beda in gestis angeloz. q̄ tempo-
 re Constantini iunioris q̄dam miles valde
 dissolutus defunct⁹ est circa annos domi-
 ni octingentessex. Qui postmodum vite re-
 stitutus ⁊ penis territus quas viderat fu-
 git ad heremū: fecit quoq̄ cellā circa quod-
 dam fluuium. In quo vestib⁹ indur⁹ sepi⁹
 lauabat permittēs sic vestimenta ad car-
 nem congelare. Postea v̄o balneū calidif-
 simū intrauit. Et sic continuauit illud vsq̄
 ad mortem. Et cū sup̄ isto a videntibus ar-
 gueret. R̄spōdit. Si vidissetis q̄ ego vidi:
 eadem ⁊ maiora mecū faceretis. Secūdo
 quidā seruiūt deo p̄pter cōmoduz. .i. vt b̄n̄
 sit eis in p̄nti vita. Iste seruit⁹ fm̄ Ch̄ys.
 nō est p̄fecta. Et ponit exemplum de illis q̄
 alicui regi seruiūt nō q̄ regē diligunt: sed
 donatiua sua expectant. Tertio quidam
 deo seruiūt p̄pter suā infinitā ⁊ essentialē
 bonitatē: vt si non esset celum retributiōis
 nec infernus damnationis adhuc deo ser-
 uirent ⁊ mādāta sua timore filiali custodi-
 rēt: quez nobis tribuere dignet̄ q̄ viuūt ⁊ c̄.

¶ Honora patrem ⁊ matrem.

¶ Sicut sunt qui peccant contra istud
 preceptum: ⁊ sunt illi qui debitum
 honorem subtrahunt gubernatori-
 bus reipub. vt sunt cōsules ⁊ p̄cōsules dicit
 Aristo. in. v. Ethico. q̄ princeps est custos
 iusti. Ideo alteri laborat. Sequit̄ merces
 autem danda est principi. Nec autem est
 honor ⁊ gloria. Quibus aut̄ non sufficiunt
 hec efficiuntur tyranni: quia inhiāt lucris
 per fas ⁊ nefas. Sunt ergo honorandi q̄a

Preceptum Quartum

Est magnū meritū bene agere rempublicā: quia magni meriti est bene seipsuz: maius meritum est bene regere bonum cōmune. Et nō honorātes faciūt p̄tra illō. j. De. ij. Deū timete: regē honorate. i. rectorem reipub. Hō hui⁹ ē: qz oīs pt̄s a dño deo est: z qui resistit pt̄ati: deo resistit. ad Roma. xiiij. Ergo qui inhonorat principem aut rectorem reipublice inhonorat deum: cuius vicem ille gerit in terra. Et talis honor consistit in quinqz. s. Assurgere venienti. Assistere sedenti. Inclinare se transeunti. Senusnectere presidēti. Incedentē seq. Ad hoc exequendum inducunt nos tria: scilicet scriptura: vt saluator noster. Luce. ix. Assurgere docuit z honorare maiores in conuiujs dicens. Cū inuitatus fueris ad nuptias: non recumbas in primo loco: ne forte honoratioz te sit inuitatus: z tunc veniens qui te z illum inuitauit dicat tibi: da huic locum zc. Unde ad Ro. xiiij. Reddite omnibus debita cui tributum tributum: cui honorem honorem. Ideo illis talis honor debet propter gubernandi z regendi gradum quē habēt. vt h̄r ad l̄hebr. viij. Obedite prepositis vestris z subiaceate eis zc. Propter potestatem cohercendi quam habent debet eis timor: timete eū qui habent potestatem mittendi vos in gehennam. Lu. xij. Tertio p̄pter precium laboris quem a subditis tolerāt debet eis munerum largitio. Ideo dicit ap̄ls vbi supra. reddite omnibus debita: cui tributum tributum: cui vectigal vectigal: cui honorem honore. Secūdo ad hoc inducūt canonica iura. An̄ in ca. xiiij. q. vlti. ca. Est ordo q̄ hec est iusticia q̄ minor seruiat maiori: z primuz locum ei dat in sedendo. Hō d̄r extra de emu. eccle. ca. aduersus. Qui alteri succedit in onere debet ei succedere in honore. Idem dicit extra de pigno. c. ex l̄ris. Notandum q̄. iij. politi. distinguit Aristote. sex genera principatum: quibus honor paternus debet: quibus diuersimode. Primum genus vocatur monarchia z ē principat⁹ vni⁹ qui intendit bonū cōe z omnium ciuū fm suum statū. Talis omni honore dignus est: z iste est optimus principatus. vtz. vij. q. i. c. In spibus est vnus princeps: gr̄es vnā se-

quantur ordine litterato: roma condita simul duos reges h̄re non potuit zc. Idem patet in mundo. vbi oīa ab vno deo gubernant. Hō dicit Aristo. xij. metha. q̄ est vn⁹ princeps. Idem patet in humana natura vbi oīa membra ab vna reguntur anima. Idem pbat maḡ Egidi⁹ libro. iij. de regi. princ. pte. ij. c. iij. volens q̄ inde sequitur pax z tranquillitas inter ciues: si plures sequitur discordia: nisi illi plures fuerint vniti in vno. Secundo inde sequit⁹ potentia z fortitudo ciuitatis: q̄a d̄r in lib. de causis: q̄ virtus vnita est maior seipsa dispsa. Si multi traherent nauē vnus traheret: alter retraheret nauis non moueret. Si aut̄ in vno siml traherēt sequitur motio nauis. Sic si tota ciuilis potētia q̄ est in pluribus principatibus congregaret in vno principe: efficacior esset iste princeps. Sed q̄ vult recte z iuste regere debet primo esse scientia illustratus. Prouerbi. xx. Rex sapiens stabilimentū est ppli. Hō dicit Aristo. j. retho. Felix est ciuitas cuius p̄hi sunt presides. Et Boeti⁹. iij. de cōsola. p̄sa. iij. Tu hanc iniam Platonis ore sancti beatas fore respublicas si eas vel studiosi sapientie regerent: vel eaz rectores studere sapientie cōtigisset. An̄ qdam rex romanorum scribit cuidam regi francor. Rex illitteratus est quasi asin⁹ coronat⁹. Secundo debet esse parcitate mensurat⁹. Hō d̄r Eccl̄s. x. Ae terre cui⁹ rex puer est: z cuius princeps mane comedunt. Beata terra cui⁹ rex nobilis est: z cuius p̄ncipes vescunt in tpe suo. Nam dicit Laureatus poeta Franc̄s. petrar. li. j. de re. vtri. fortune. ca. xc. Non cultus exterior sed interior habit⁹ z mens regia regem facit. Alexandri principis dictum fuit imperium in p̄tute z decore existere. An̄ in lib. de vita z morib⁹ p̄horum. De Solone legit dictū. Populi inquit rector prius se q̄ populum rectificare debet. Alioquin erit vt ille qui vmbriam curuam prius rectificare conat⁹ q̄ virgam curuam vmbriā faciens. Si ergo ebrius est: quō poterat alios ab ebrietate cōpescere: que est magis periculosa in principib⁹ q̄ alijs. Cuius exemplum patet in Holoferne inebriato qui fuit a Judith occisus. Herodes inebri-

Briat⁹ iuramentū temerariū fecit. **N**barci. vj. **N**oe verisus. **Ben.** ix. **T**ertio debet esse potestate solidatus vt punit maleficia. **U**n⁹ z ponif. xxiiij. q. v. ca. **R**egum pprium est facere iudiciū z iusticiam z liberare de manib⁹ vi oppreffos: peregrinos: pupillos z viduas: q⁹ facili⁹ opprimunt a potentib⁹. **T**ales opprimentes debent plectere p iusticiam. vtz. xxiiij. q. v. ca. **R**ex debet furta cohibere: adulteria punire: impios de terra perdere: parricidas z puros nō sinere viuere. **Q**uarto debet esse iusticia decoratus: q⁹ sine tali iusticia respublica stare nō pōt. **Sap.** i. **D**iligite iusticiam vos q⁹ iudicatis terrā. **I**tem **Aug.** li. iiii. de ciui. dei. ca. iiii. **R**emota inquit iusticia qd sunt regna: nisi magna latrocinta. vnde **H**iero. z ponitur. xxiiij. q. v. ca. regnū. vbi dī. **I**usticia regis est deū timere z p oia in eo cōfidere: si demq⁹ catholicam habere: ecclesias quoq⁹ defendere ac eorum ministris venerari. **C**ui⁹ exēplum patet i **T**heodosio imperatore. sicut legit in historia tripartita. lib. ix. **Q**uā apud thessalonicā ciuitatē quidam iuuenes fuissent lapidati. **I**ndignat⁹ **T**heodosius omnes passim interimi iussit. **U**bi septē milia sunt occisi non precedente iudicio. **U**ā autē **A**mbrosius audisset hanc cladem z princeps venisset mediolanū in tēplum occurrens ei. **A**mbrosi⁹ ipm reprehendens dixit: q⁹ indignus esset sacri tēpli limina calcare: nec illud deberet intrare ppter necem. **E**t dixit imperatori. **R**ecede nefande: z suscipe vinculum quo te ligauit oim dominus. **H**is auditis obediuit imperator gemens z dicēs ad **A**mbrosiū. **L**uuz est medicamētū imponere meū ē patiēter sustinere. **E**t cū allegasset dauid adulteriū z homicidia. **R**ēdit **A**mbrosi. **S**ecutus es errantē sequere z penitētē. **E**t eū excōcationē sustinisset p octo mēses eum absoluit z fecit scribere decretū q⁹ nunq⁹ exequere⁹ sentētia imperatoris nisi post. xxx. dies. **H**oc facto imperator ecclesiam reingredif. **I**tē non debet iniq⁹ exaltare z bonos deprimere: blanditores z adulatores non audire. **I**n iustos super regni negocia nō cōstituere: filios non sinere impios agere: viduas z pupillos defendere: exemplo

egregiū impatoris **T**raiani: qui audiuit viduam ad eū clamantē z iustitiā perentem: de his q⁹ innocentē ei⁹ filium occiderant. **Q**ui cū equum ascēdisset respōdit. **E**go faciam tibi iusticiā cū rediero. **R**ēdit mulier. **E**t si non redieris. **A**it rex. **T**unc successor meus faciet. **E**t illa. **Q**uid proderit tibi si alius benefecerit? **T**u mihi debitores sin opa mercedē recepturus: te non liberabit iusticia aliena. **Q**uib⁹ p⁹bis motus imperator de eā descendit z cām examinauit. **D**e his oibus dicit **Aug.** lib. v. de ciui. dei. ca. xxiiii. dicens. **N**eq⁹ nos ch⁹rianos quosdā impatores iō felices dicim⁹ q⁹ diuti⁹ imperarunt vel imperantes filios morte placata reliqrūt v⁹ hostes reipublice domuerūt. **S**equit ibidē. **H**ec z alia qdā cultores demonū accipe meruerūt. **S**eq⁹ ibidē. **S**ed felices ideo dicimus si iusti imperāt: si iter linguas sublimiter salutātis nō extollunt z se hoies esse meminerint: si suā prātē ad dei cultum maxime dilatandum maiestati ei⁹ famulatum faciunt. **S**i deū timent: diligunt colūt. **S**i plus amant illud regnū vbi nō timēt hīe cōsortē. **S**i ppter regnum celeste corp⁹ exponūt. **H**ec **Aug.** **S**ecundū gen⁹ pncipat⁹ vocat tyrannia: z est peccatū dēi pncise cōtraria: z pessim⁹ pncipat⁹. **D**e q⁹ dī. **P**rouerb. xxix. **L**um impiū sumpserint principatū gemit pplus. **P**rouerb. xxviii. **R**egnantib⁹ impie ruine hoim. vñ **Frācis.** petrar. lib. ij. de re. vtri. for. c. xxxvii. **E**t q⁹ tiens inquit digni dignissimis pferunt quoties indigni indignissimos iudicant: z alienarū seuerior: suaz q⁹sq⁹ fauorabilis rerum iudex. **M**ulti se indignos dicūt pauci credunt. **H**ec ille. **T**alis sū **A**risto. v. poli. **S**udet pmo excellētes i suo pncipatu perimere: q⁹ tales estimant posse se sūrgere ptra se. vñ poeta. **A**sperius nihil est humili duz surgit i altū. **L**ucta ferit dū cūcta timet dū feriet oēs: **E**t se posse putat nec bestia terribilior vlla ē: q⁹ serui rabiem in terga libera furentis. **I**deo dī **P**rouer. iii. **P**er tria mouet terra: z quartum nō pōt sustinere. **P**er seruū cū regnauerit. **P**er stultum cū saturatus fuerit cibo: **P**er odiosam mulierem cū in matrimoniū fuerit assumpta. **E**t p ancillā cum heres fuerit dñe sue. **T**ales

Preceptum Quartum

E cū principatum fuerint assecute nō pmittēt aliquē secū viuere. Testāte Aristo. v. ethi. ex dictis Blātis. Principatus virū ondit. Quia malus dū habuerit posse: ondit maliciā suā: qđ est vaide stultū. testāte Boe. li. ij. de cōso. psa. v. Quid est inq̄t qđ i altū qđq̄ facere posset: qđ sustinere ab alio non posset ip̄e. Busiridē accipimus necare solitum hospites ab hercule hospite fuisse matratum. Regulus picres penorum bello captos in vincula coniecerat: sed mox ipse victorū catenis manū p̄buit. Sic etiam Nero fuit occisus q̄ multos senatores occiderat. dicēte Boe. li. ij. psa. Nouimus quantas ruinas dederit v̄be flammata: p̄ribus q̄ celsis fratres quondā ferens interempto maduit cruore matris effuso. Scđo tyrannus conat̄ sapiētes destruere: quia vellet eos oēs esse ignorātes sue malitie vt nescirent ppl̄m cōcitare cōtra ip̄m. Tertio amicitias hoīm destruere: vt inter se litigātes ipsum facere pmittant qđqđ vult. Quarto regna bello pcurat. Ideo dubitat Aristo. ij. Politicorū. An sit melius habere reges p̄ electionē aut p̄ hereditariā successionē. Respondent docto. q̄ p̄ se loquēdo melius est continuare regnū p̄ electionē. vt p̄tz in papatu 7 impio. Papa per cardinales: imperator p̄ suos electores ad hoc ordiatos. vtz de elect. 7 elect. pot. c. veneris. Ratio huius est: q̄ cōtingit successorē esse malum aut tyrannū vel fatuū. Sed p̄ accidēs melius est in casu cōtinuare regnū p̄ successionem hereditariā p̄pter multas rōnes. P̄imo p̄pter discordiā eligentiū: p̄pter quam multa mala fiunt in partibus istis. Unde maḡ Egidius lib. iij. de regi. principū adducit ad propositū tres rationes. P̄ima: q̄ peiores sunt mores illorū qui nup̄ facti sunt diuites: q̄q̄ fuerūt diuites ab ātīquo. Cuius exemplū patet in filio cuiusdā carbonarij: q̄ p̄pter discordiā eligentiū fuerat electus in regem cuiusdā cōitatis. Veniens aut̄ pater 7 videns filiū in regalib⁹ insignijs interrogauit filiū an ipsum cognosceret: Respondit filius. Pater non cognosco meip̄m quomodo te deberem agnoscere? Secundo quia cōuenientiores mores ad regendum didicerunt filij regentium,

Tertio merita parentū talibus inducūt q̄ndam necessitatem benefaciendi: ne filij videatur degenerans a parētibus. Quarto quia per diuinā consuetudinē populus filijs libentius obedit: 7 tales q̄uis mali sint adhuc debet eis honor: q̄ tal̄ qlibet gerit vicem dei: ideo deus in ip̄o honorat. Secundo q̄ est persona publica: ideo in eo honoratur cōmunitas vel ciuitas. Tertium genus principatus est aristocratia: id est principatus bonorū: vbi pauci regunt boni: vnde etiam inoleuit q̄ tales Rome regentes dicebātur optimates: quasi optimi pro cōmunitate existentes. Etia vocabantur patres conscripti: quia nomina illorum fuerūt scripta literis aureis. Etiam vocabantur senatores a senio vel senectute: q̄a Romulus in principio sui regni elegit centum viros: quorū cōsilio omnia ageret: tales primo debent esse senes: quia dicit Job ca. xij. In senibus est sapientia: 7 in longo tpe prudentia. Ideo Roboam pdidit decem tribus: q̄ audiuit psilia iuuenū. Unde Valerij lib. vi. ca. ij. dicit de illo qui respondit minanti q̄ habuit multos gladios. Respondit alius: 7 ego habeo multos annos. Ideo preceptum dominus moysi vocare seniores ad cōsiliū. Hume. xi. 7 Exod. iij. q̄a fm Tullij. ij. Rheto. Consiliū est exami nandarū gubernandarūq̄ rerum subtilis animi prospectus. Secūdo consiliū debet esse sapientum 7 litteratorū. Ideo Thob. docuit filiū suū. c. iij. di. Consiliū a sapiente require. Ideo dicit Boe. i. de consola. psa. iij. Tu hanc sententiā Platonis ore sanxisti: beatas fore respublicas si eas vel studiosi sapientie regerent vel eorū rectores studere sapientie cōtigisset: non vnus sapientis: sed multorū sapientū. Prouerb. ij. Salus populi vbi multa consilia: q̄a qđ duo vel tres inuenire non possunt: hoc faciunt decem vel viginti. Ideo non debent inniti proprio capiti: sed sentētiās aliorum audire. Grauius peccant ergo illi qui dant consilia mala principibus 7 dominis ad incendiā: rapinas aut guerras. Aut cōmunitatibus: de quo cōmunitas finaliter depauperetur. Cuius exemplum ponitur in speculo historiali libro. xxv. cap. xlix. de

A Karolo magno dicente de seipso. Ego Karolus impator dono dei rex germanorum et patricius romanorum atque impator francorum: sacra nocte diei dominice post celebrationem nocturnarum horarum et diuinum officium: dum irem repausare ut vellem somnum capere venit ad me vox terribiliter sonans. Karole exiet a te modo spiritus tuus in hora non modica. Statimque fui raptus in spiritu: et qui me suscepit erat candidissimus: tenens in manu sua glomerem lineum clarissimum tubarum luminis emittentem: sicut solent comete facere quando apparent. Leptus illum absolueret: et dixit ad me. Accipe glomerem micantis filium: et liga in nodo firmiter in pollice tue manus dextre: quia per illum duceris in laborinthos inferorum penas. Hoc dicto. Precessit me velociter dissequens filium lucis glomeris: duxitque me in profundissimas valles igneas que erant plene puteis ardentibus pice et sulphure: plumbo: cera et adipe. Et inveni pontifices patris mei et auunculorum meorum. Quos cum pauens interrogarem: cur tam graua paterentur tormenta. Responderunt. Fui mus episcopi patris tui et auorum tuorum et dum debuimus illos et populum eorum de pace et concordia admonere: seminauimus discordias et fuimus incentores malorum. Ideo nunc intendimur in his tartareis suppliciis: et nos et alij homicidiorum et rapinarum amatores. Huc etiam tui episcopi et satellites venient quotidie faciunt. Sequitur ibidem. Deinde traxit me super montes igneos: de quibus oriebantur paludes et flumina feruentia et omnia metallorum genera bullientia: ubi reperi innumeras animas hominum et principum patris mei et fratrum meorum precipitatas. Alios usque ad capillos: alios usque ad mentum: alios usque ad umbilicum: et clamauerunt ad me etulando. Dum viximus: alter ad alterum adiuvimus tecum cum patre tuo et fratribus tuis facere prelia et homicidia et rapinas pro cupiditate terrena. Ideo in ista bullientia flumina et metallorum diuersa genera torquemur. Et dum adhuc timidus accederem audiui retro me animas clamare. Potentes potenter tormenta patientur. Et respexi et vidi super ripas fluminis bullientis fornices

piceas et sulphureas plenas magnis draconibus et scorpionibus et serpentibus diuersi generis. Ubi etiam vidi aliquos patris mei principes et fratrum meorum et auunculorum meorum dicentes mihi. Deus nobis Karole vides ne quae graua habemus tormenta propter nostram malitiam et superbiam et mala consilia: que regibus nostris et tibi dedimus propter cupiditatem. Quos dolendo ingemiscerem: accurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne sulphureo et pice volentes me inglutire. At ductor meus triplicauit super me filium: a cuius claritate radijs superata sunt ora eorum ignea. Vidit etiam patrem suum Lodovicum in quodam dolio pleno feruentis aque: et multa alia que nimis longum esset enarrare. Ista deberet attendere mali consilij consiliatum dominorum et principum: qui eos instigant ad infinita mala. Sicut ergo consilij si sint boni: sunt reipublice vtilissimi: sic e converso si sint mali: sunt perniciosissimi. scilicet quando habent zelum pro comodo suo priuato et personali non pro bono communi: qui sunt corrupti cupiditate et receptione munerum: quando nimis dissimulant dicere veritatem: quando odio vel amore regulantur: vel inuidia tunc consiliando principem destrunt. Talis fuit ille consiliator Aman: qui simplicitatem nobilissimi principis regis Assueri et innocentiam ad nefandam crudelitatem induxit: ut patet in Iesther. xiiij. De quibus dicit Alexander poeta. Pestis adulandi bibulis studiiosa potentum. Auribus instillans anime letale venenum. Huic aule vitio tanta est concessa potestas. Ut rerum dominus humanas subtrahat aures. De quolibet potest dici illud Actu. xiiij. quod dixit Paulus elyme mago. Plene omni dolo et omni fallacia filii diaboli inimice omnis iusticie non desinis subuertere vias domini rectas. Et nunc ecce manus domini super te: et eris cecus non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebre: et circuiens querebat quem ei manum daret. Tunc proconsul credidit etc. Tertio debet esse de numero bonorum. scilicet iustorum. quia dicit Iob. v. Consilia prauorum deus dissipat. vnde Ambrosius in libro de officiis. Quod potest quis facere vtile consilium nisi habeat iusticiam: et quod putabo eum idoneum: ut det mihi consi-

Preceptum Quartum

Eliū qui non dat sibi: ideo recitat Aug. li. v. de ciui. dei. c. xij. ex sentētia Lathonis dicentis. Nolite existimare maiores vestros armis rēpublicaz ex parua magnā fecisse. Hoc si ita esset: multo pulcherrimā eā nos haberemus: quippe sociozum atq; ciuūm et preterea armorum et equozum maior copia est nobis. Sed alia fuerūt que illos magnos fecerunt que nobis nulla sunt: domi scilicet industria: foris imperium iustum: animus in consulendo liber: neq; delicto neq; libidini obnoxius. Pro his nos habemus luxuriā atq; auaritiā: publice egestatem: priuatā opulentiam. Laudamus diuitias: sequimur inertiam. Inter bonos et malos discrimen nullum. Omnia virtutis p̄mia ambitio possidet. Hec ille. Et patet per exemplum de Karolo in particula precedenti. Quarto debent esse de numero veridicorum. Non enim debent dicere placentia et adulatoria potentibus in consilio. Ideo Jethio docuit Moysen. Exo. xvlij. dicēs. Prouide de omni plebe viros potentes et timentes deū: in quibus sit veritas: scilicet vite iusticie et doctrine. Ideo bilingues et adulatores debēt excludi. Sequitur ibidē. Qui oderint auariciam: quia homines cupidi defacili flectuntur a iusticia. Et ex illis constitue tribunos cēturionēs et quinquagenarios et cetera. Quinto debēt esse de numero secretariorum maxime vbi fit cōsiliū de bono cōmuni ne impediā. Jō si cōsiliū a cō et sileo siles silere q; debēt sī silere secreta cōsiliij. Prouer. ij. Qui fidelis est: zelat amici consiliū: nō ergo sunt boni et fideles q; reuelant vrozibus suis secreta cōsiliij sui: nec sunt fideles q; dicunt aduersarijs. Ego nō facio tibi hoc in consilio nostro: sed ille. Qualiter isti obseruant sua iuramenta videant ipsi: ergo a cōsilio debent excludi pueri et mulieres: que silere non p̄nt. Unde recitat Macrobius i lib. de somno Scipionis. q; puer quidā romanus Papius nomine patri iūctus intravit semel senatū romanorū: vbi quoddā secretissimū habitum est consiliū: qd non licebat alicui reuelare sub pena capitis. Cū q; Papius domū redisset et mater interrogaret vnde ventret et quo isset: Respon-

dit puer se iteruisse cōsilio senatorū cū p̄re. Et illa. Que et qualia egerunt patres in senatu? Qui ille. Non est licitū dicere sub pena capitis. Mulier audior audiendi secretū silentiū pueri: mō p̄cibus mō minis anti-mū pueri in diuersa declinare studuit. Cū q; illa penis puero nimīū esset molesta: leuis mēdacij cōsiliū accepit: vt penam effugeret et secretū teneret. Actum est i senatu inquit: vtrū melius sit vt vn⁹ vir duas habeat vxores: an q; vna pluribus nupta sit. Dum hec illa audisset statim in secreto ad certas matronas retulit: et intantū factus est: vt romane femine postera die ad senatū cōsuerēt orātes: vt vna potius duobus nupta fieret q; vni due. Senatores vero q; nā esset ista mulierū intēpies: et qd sibi hec postulatio velle: mirabant. Tūc puer intrans senatum: ordinē rei pandit. Et senatores multū cōmendauerūt ingeniū pueri: et statuerūt vt nullus puer in posterū senatū intraret preter istū papiū. Sexto non debent subicere veritatē ppter metū maiorū: q; animus debet esse in consulendo liber. vt dicit Augustinus libro. v. de ciuitate dei. ca. xij. Quia inferiores metu superiorū nō debēt subicere veritatē. Ideo olim ceperūt cōsiliū a minoribus: ne minores metu superiorū tacerent veritatē. Tales consiliarij sunt tanq; patres et gubernatores reipublice honorādi. Quia dicit Tullius in libro de senectute. c. ij. q; dantes cōsiliū in republica plus agunt q; alij: nam sunt sicut gubernatores in nauī. Alij quidem sentinam exhauriūt: alij cursitāt: alij malum ascendunt. Ille vero tenēs clauā et quiet⁹ sedens in puppi multa maiora facit. Non enim viribus aut velocitate et celeritate magne res gerunt: sed cōsilio aucte et sciētia. Quartū genus est illi oppositū: et vocat ologarcia. i. principat⁹ diuitū: et apud nos cōiter dicit scabinitas: hīs vim regēdi ex antiqua diuitiaz potētia et parentū. Vbi isti regūt: ibi ciuitas depopulat: et paupes extenuant et opprimunt. Tales multa mala faciūt. Nā sicut p̄decessores sunt reipublice p̄motores: sic isti sunt cōis boni dilapidatores. Ideo instant vt eligantur ad scabinatū aut consulatū: vt possint esse deuo-

Ratores pauperum. Quibus consilium si futores sint non vedant calopedia: si fabri non vendant incudes et malleos et sic de alijs: quia fortuna posset mutari: quod est magnus periculum qui est dilapidator suorum priorum bonorum. Quamvis periculum estimatis quod sit qui sunt dilapidatores boni consilii. Secundo sunt pauperum oppressores: ut habeant unde laute viuunt. Contra quos dixit dominus quidam loco. Vidue et pupillo non nocebis. Si leseris eos vociferabunt ad me: et ego exaudiam clamorem eorum. Propter hoc quod est periculum clamans in deum. Idem per Exo. iij. Tertio sunt arrogantes et derisores. Dicunt enim. Si ipsi non essent civitas periret. Tales sunt siles cuida alienato a mente quod sp. stans sub diuino nullo modo voluit intrare domum nec sedere. Requisitum semel quare? Respondit quod ipse supportaret celum. Si enim ad modicam horam sederet celum rueret. Sunt omnino siles habellio depicto vel sculpto quod in humeris et brachijs et facie prominentes totam fabricam cum onerosa fatigatione se simulat supportare. Tamen fabrica eque bene stare si illud idolum tolleretur. Ita est de nonnullis presumptuosis scientia seculi inflatis: qui reputant se totam communitatem portare sua sapientia et discretionie. Ideo propter tales malos et iniquos gubernatores reipublice mundus totaliter periclitatur. Narrat Flavius in gestis grecorum: quod cartaginenses qui frequenter preliauerunt contra romanos: cum in bello semel conflictum romani sustinerent consuluerunt deos suos: quarentes quam euertent. Quorum vnus respondens monuit ut post triduum ad eum debito modo redirent: et quod quererent inuenirent. Et factum est cum tertia die cum debita reuerentia intraret templum: duos versus in fronte templi scriptos conspexerunt. scilicet hos versus. Ter tria sextam vndenamque vigenam. Et cito participes: vrbs tua magna ruet. Sed non intelligentes versus istos precibus et sacrificijs consuluerunt deum suum super expositione primi versus. Qui dixit eis. Tras septies circuite civitatem: et in fronte porte orientalis tertiam litteram alphabeti: scilicet c. inuenietis ter triplicatam: in porta meridionali sextam litteram etiam triplicatam. scilicet f. in occidentali vndecimam sive ter triplicatam.

scilicet .l. in aquilonari porta iterum vicesimam ter triplicatam. scilicet .v. Populus itaque suspensus et sperans de promisso portu die statuto septentis pactis circuitionibus inueniunt in porta prima tertiam litteram. scilicet c. ter triplicatam in tribus clausulis in hunc qui sequitur modum. Charitas castitas compassio refrigerant. Censuram caro crudelitas incalescunt. Consilium concordia coniugium euanescent. In secunda porta meridionali inueniunt sextam litteram. scilicet f. triplicatam in tribus clausulis. scilicet f. Fortes fideles famosi regnauerunt. Ficti falli fatui sunt successores. Fures fallaces feminei succreuerunt. In porta occidentali inueniunt .l. ter triplicatam. Lux veritas latet sub liuore. Laus scitatus laquet sub labore. Lex ciuitatis luget sub lat. et c. In quarta porta aquilonari sive .v. ter triplicatam in tribus clausulis: ut sequitur. Uxor voluptas usus nunc pualuerunt. Virtus vigor et valor nunc euuluerunt. Usura vates et vanitas insonuerunt. Romani igitur sua scelera cognoscentes humiliter correxerunt. Quintum genus vocatur politia: et est vbi civitas talis regit quam intendit bonum commune. Talis principatus vocatur civitas nomine: et est vbi multi et virtuosus dominant: ut in partibus italije: vbi populus dominatur: ibi enim requiritur consensus totius populi in statutis et legibus condendis: in precibus eligendis: et in potestatibus corrigendis. Tales debent consiliare circa quinque secundum Aristo. i. rhetorice. Primo de proventus sufficientia. Expense enim faciende sunt secundum mensuram reddituum: ne ciues in collectis grauentur. Secundo de alimentis et victualium abundantia: ne populus patiatur famem tempore caristie. Tertio de ciuitatis custodia: ne sub tyranno ciuitas veniat periclitanda est. Igitur debent ciuitatem custodire intus et extra. Quarto de ciuium inuicem concordia. Unde Ioannes in poli. li. iij. Sicut inquit citharedi et alij fidicines cum multa diligentia procurant quod oberrantes corde compefiant vicium: et eodem vnanimi reddant sonum: faciuntque dulcissimam consonantiam cordis non ruptis sed tensis sic proportionabiliter quanta sollicitudine oportet principem et patrem familias moderari: nunc rigore iusticie nunc remissione cle-

Preceptum Quartum

E mentie: vt subditos faciat quasi vnanimos esse i domo. Quinto d rigida iusticia. Sap. i. Diligite iusticia vos qui iudicatis terra. Sextum genus vocatur democratia: z est pcedenti opposita: vbi multi regunt sub contrariis conditionibus supradictis.

Honora patrem z matrem.

Sexto dicit aliquis pater ex tps diu-
turnitate. Sic senes z decrepiti di-
cuntur patres. De quo ps. Interro-
ga ptem tuu z annuntiabit tibi: z maiores
tuos z dicent tibi. Tales sunt honorandi
taq patres. Leui. xix. Coram cano capite
consurge: z honora psona senis. Sap. iiii.
Senectus em venerabilis e: no diuturna.
Sunt em senes venerandi qdruplici rone.
scz ppter examē experientie: ppter mode-
ramen insolentie: ppter libamē pnie z pro-
pter medicamen incōtinentie. Primo sunt
honorandi ppter examen experientie: qz se-
nectus est thesaur⁹ sapie z experientie. Job
xii. c. In senibus est sapia zc. Ergo vbi de-
sunt senes z expti: ibi raro vel nunq̄ sana-
bitur cōitas. Propter qd d. iij. Politi. Ne-
mo em eligit duces iuuenes: eo q non con-
stat eos esse prudentes. An in exercitu ale-
xandri nemo nisi sexagenarius exercitum
duxit. Eccl. x. De terre: cui⁹ rex puer est.
hinc est q nec ppter senectutē nec propter
decrepita etatē ps byteri senes dicunt: sed
ppter sapiam. dist. lxxiiii. c. porro. An pie-
s byter grece latine senex interpretat non p-
pter etatē: sed ppter sapiam que in eis de-
bet esse. Scdo sunt honoradi ppter mo-
deramen insolentie: qā boni senes debent
arguere iuuenes insolentes. Unde narrat
Valerius libro. vi. de qdam sene q ppsm ro-
manum increpans nō cōsensit factis malo-
rū: z duz a multis argueret quare esset au-
sus sic reprehendere eos z dicere veritates.
Rūdet: due res licentiā mihi prebent. s. oz-
bitas z senectus. Voluit dicere: q ille qui
iuuenis aspirat ad ardua sperat p motio-
nes z officia necesse habet adulari frequē-
ter: sed iste fuit hō senex: id ibi senect⁹ dedit
audaciam. Item si senex habet filios vel fi-
lias pmouēdas: licet nō p se tñ propter p-
lē frequēter mentit: vel saltē dissimulat ve-
ritatē: sed certe modernis tpbus iuuenes

parū curat vt eis obediant. fm illud Esa.
iij. Tumultuabit puer cōtra senē: z ignobi-
lis cōtra nobilē. Tertio est venerāda sene-
ctus: quia est libamen pnie. Est em libamē
pnie. i. sacrificiū: qz se deo sacrificare solet:
z debet saltē p p̄tritionē cordis z despectio-
nem veteris vite: qā sacrificiū deo spiritus
cōtribulatus cor cōtritu z humiliatum de⁹
nō despicias. Illud sacrificiū vesptinū ē.
de quo loquebat ap̄lus. ij. ad Timoth. iij.
Ego em delibor: z tps resolutionis mee in-
stat. Dubitat vtrū malus senex possit in
fine aut in articulo mortis penitere: Vide-
tur q non: qā dicit Aug. in quodā sermone
z allegat a mgro Iniaz li. iij. dist. ij. Si vis
agere pniā qñ peccare nō potes: pctā te
dimittunt: non tu illa. Sequit. Si securus
hinc exit nescio: pniā dare possum: secu-
ritatē non. Itē qui scit se moriturū nō pōt
satis facere: ideo penitet inutiliter. Itē fm
canones talibus nō est pniā iniungēda sed
innotescenda. iij. sen. dist. xx. Idē in cano-
ne. In oppositū est q q̄diu manet in hoie
anima: tādiu est liberi arbitrij. ḡ zc. Idem
Luce. xxi. Penitens misericordiam inue-
niet. Rūdet. q ad penitentia vtilē duo fa-
ciunt. s. dolor de preteritis z propositū ca-
uendi de futuris. Et quilibet vsum ratio-
nis habens quātuncūq̄ peccauerit: quan-
tūcūq̄ sero pōt dolere de preteritis z habe-
re propositum cauēdi de futuris. Ideo ta-
lis penitentia pōt esse q̄uis de ea confide-
re sit supra modum piculosum. Id mal⁹ se-
nex potest i articulo mortis penitere: licet
hoc accidat valde raro: qz talituz pnia sepi-
us venit ex timore pene: nō amore iusticie
sicut de Antiocho dicitur. ii. Machabe. x.
Habebat aut dīm: a quo non erat misericor-
diam consecuturus. Ad primū dicendum:
q pctā dimittunt hominem q̄tum ad effe-
ctū: ita q non pōt hmoi pctā ampli⁹ opera-
ri: sed adhuc est in sua ptate affectū peccari-
di dimittere. Ad scdm q talis habet pposi-
tum satis faciēdi sub conditōe si posset. Et
hoc sufficit diuise miscōie: qā si hō vult face-
re quod in se est: de⁹ facit qd i eo est quo ad
miam: licet pnia nō sit ei imponēda: sed in-
notescenda fm canonem. Utile tamē esset
eis pniā imponere sub conditōe: si con-